

16. Konferencija o održivom razvoju

OECD SMJERNICE ZA MULTINACIONALNA PODUZEĆA O ODGOVORNOM POSLOVNOM PONAŠANJU I DUBINSKA ANALIZA

Ana Čulo

Ministarstvo gospodarstva /
Nacionalna kontaktna točka za odgovorno poslovno ponašanje

Odgovorno poslovno ponašanje (RBC/CSR)

- **Odgovorno poslovno ponašanje (RBC)** - izbjegavanje i adresiranje negativnih utjecaja poslovanja, uz pridonosenje održivom razvoju zemalja u kojima se posluje
- **RBC vs. ESG** – oba izraza se odnose na okolišna, društvena i upravljačka pitanja. No, dok se ESG obično koristi za raspravu o okolišnim, društvenim i upravljačkim pitanjima koja predstavljaju materijalne rizike, rizici povezani s RBC-om odnose se na rizike štetnog učinka na društvo (uključujući ljudska prava i radnička prava) i okoliš, odnosno na rizike u svim područjima obuhvaćenima Smjernicama OECD-a, neovisno o stvarnom učinku na poduzeće

SJEVERNA AMERIKA

SAD: Dodd Frank Act (2010.)

Kalifornija: Transparency in Supply Chains Act (2010.)

SAD: Trade Facilitation and Trade Enforcement Act (2015.)

Kalifornija: Garment Worker Protection Act (2021.)

SAD: Uyghur Forced Labour Prevention Act (2021.)

Kanada: Forced Labour and Child Labour Act (2023.)

EUROPA

UK: Modern Slavery Act (2015.)

Francuska: Duty of Vigilance Law (2017.)

EU: Conflict Minerals Regulation (2017.)

Nizozemska: Child Labour Due Diligence Act (2019.)

EU: Sustainable Finance Disclosure Regulation (2019.)

EU: Taxonomy Regulation (2020.)

Švicarska: Conflict Minerals and Child Labour Due Diligence Law (2020.)

UK: Environment Act (2021.)

Njemačka: Supply Chain Due Diligence Act (2021.)

Norveška: Transparency Act (2021.)

EU: Corporate Sustainability Reporting Directive (2022.)

EU: Digital Services Act (2022.)

EU: Batteries Regulation (2023.)

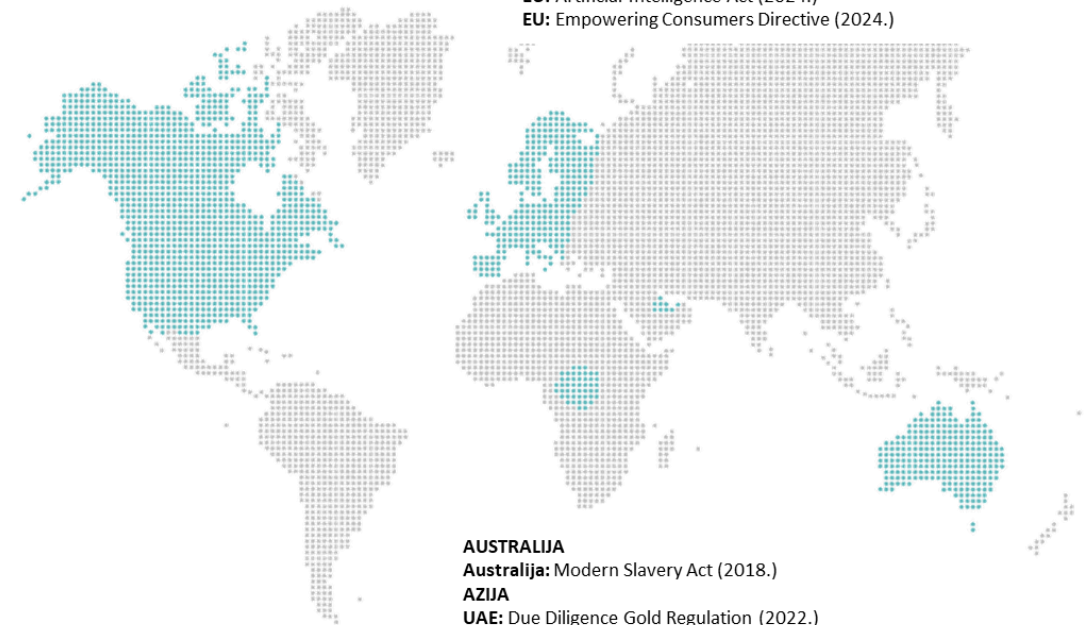
EU: Deforestation Regulation (2023.)

EU: CSDDD (2024.)

EU: Critical Raw Materials Act (2024.)

EU: Artificial Intelligence Act (2024.)

EU: Empowering Consumers Directive (2024.)

AUSTRALIJA

Australija: Modern Slavery Act (2018.)

AZIJA

UAE: Due Diligence Gold Regulation (2022.)

AFRIKA

DRK: Mineral Due Diligence Circular Note (2011.)

*do lipnja 2024. (izvor: OECD)

OECD Smjernice za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju

- **2019.** - Vlada Republike Hrvatske je pristupila OECD Smjernicama za multinacionalna poduzeća o odgovornom poslovnom ponašanju (RBC)
- Smjernice OECD-a su **neobvezujuće preporuke** koje vlade upućuju poduzećima koja posluju u zemljama pristupnicama ili iz njih, no propisuju obvezu uspostave mehanizma za **prijavu kršenja** Smjernica i pružanje usluga posredovanja i mirenja u tim slučajevima
- **Multinacionalna poduzeća** mogu biti u privatnom, državnom ili mješovitom vlasništvu.
- Smjernice nisu namijenjene isključivo velikim poduzećima. Primjenjuju se i na **mala i srednja poduzeća** (MSP-ove) koja su aktivna na multinacionalnoj razini, uz uvažavanje činjenice da mala i srednja poduzeća nemaju iste kapacitete za njihovu provedbu kao velika poduzeća.
- Smjernice se odnose na **sve subjekte u sklopu multinacionalnog poduzeća** (matična poduzeća i/ili lokalni subjekti).
- Cilj Smjernica nije uvođenje različitog postupanja prema multinacionalnim poduzećima u odnosu na postupanje prema domaćim poduzećima, već one predstavljaju **dobru praksu za sve**. Stoga se **od multinacionalnih i nacionalnih poduzeća očekuje da se ponašaju jednako** u svim u slučajevima u kojima se Smjernice primjenjuju na jedne i na druge.

Područja iz Smjernica:

KONCEPT I
NAČELA

OPĆE
POLITIKE

OBJAVLJIVANJE
INFORMACIJA

LJUDSKA
PRAVA

ZAPOŠLJAVANJE
I INDUSTRIJSKI
ODNOSI

OKOLIŠ

BORBA PROTIV
PODMIČIVANJA,
TRAŽENJA MITA I
IZNUDE

INTERESI
POTROŠAČA

ZNANOST I
TEHNOLOGIJA

TRŽIŠNO
NATJECANJE

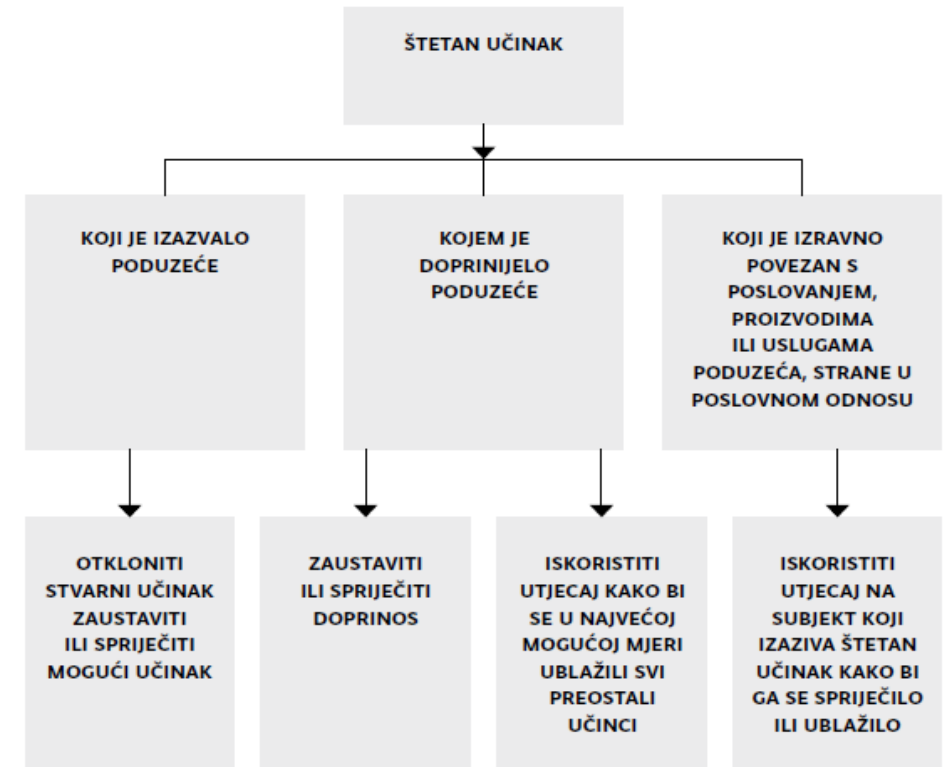

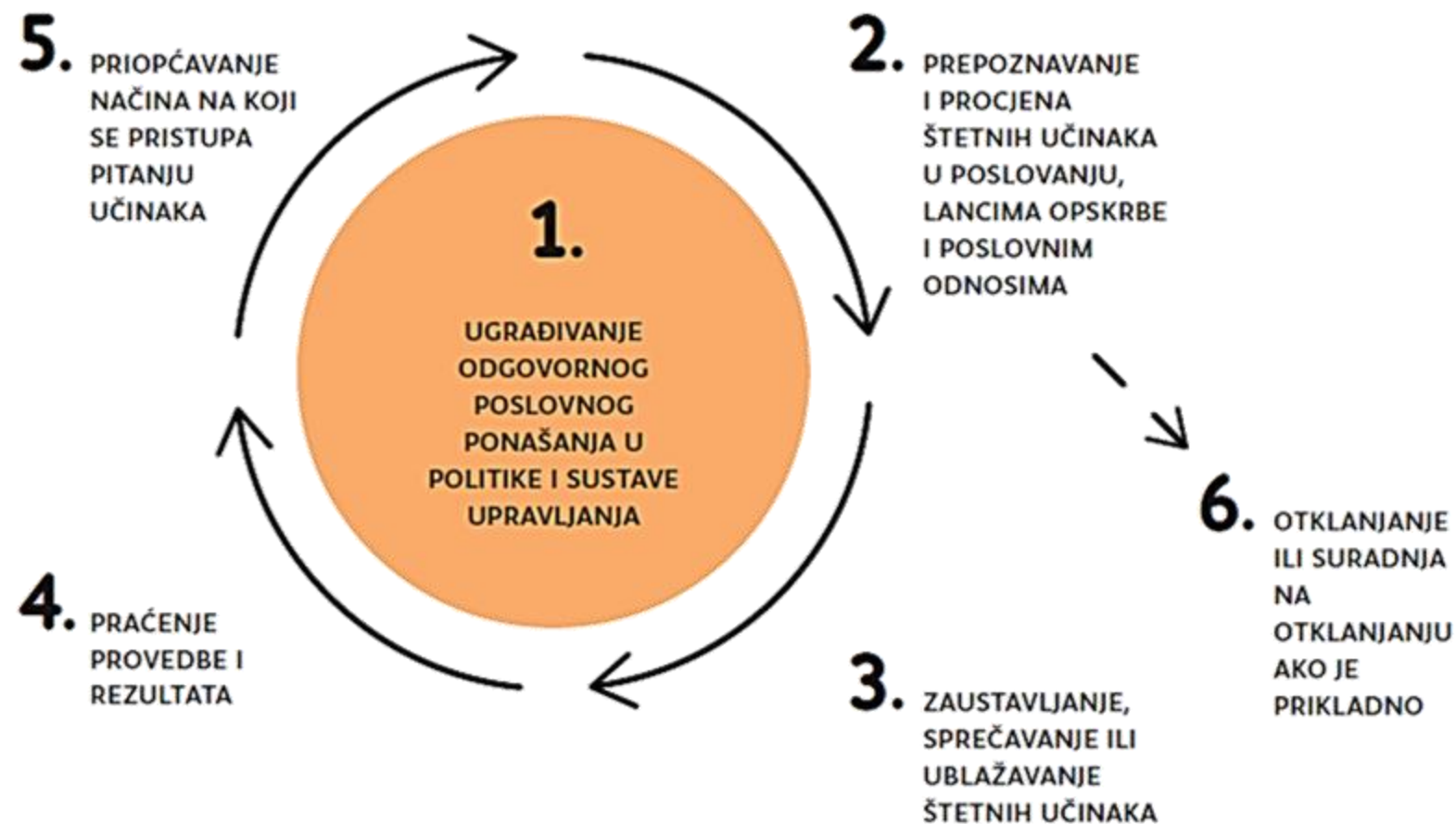
OPOREZIVANJE

- **Opće politike** – nediskriminacija, odgovornost za kršenje preporuka u poslovnim partnerstvima (dobavni lanci vrijednosti i sl.)
- **Objavljivanje informacija** - objava financijskih i nefinancijskih podataka
- **Ljudska prava** – poštivanje ljudskih prava i uklanjanje rizika za povredu ljudskih prava
- **Radni odnosi** - sindikalno organiziranje, rad djece, prisilni rad, nediskriminacija, kolektivno pregovaranje, zaštita na radu, i sl.
- **Okoliš i prava životinja** – zagađenje okoliša i upravljanje utjecajem na okoliš, zaštita prava životinja
- **Mito i drugi oblici korupcije** - mito, regulacija lobiranja
- **Zaštita prava potrošača** - poštivanje propisanih standarda, informiranje potrošača i sl.
- **Znanost, tehnologija i inovacije** - odgovorno znanstveno istraživanje i prijenos tehnologija
- **Tržišno natjecanje** - namještanje cijena, ponuda, ograničavanje outputa, podjela tržišta
- **Plaćanje poreza** – nekorištenje praksi za izbjegavanje plaćanja poreza

Dubinska analiza:

- omogućava poduzećima da **prepoznaju, spriječe i ublaže stvarne i potencijalne štetne učinke svojih aktivnosti**
- **štetni učinci - koje su izazvala ili kojima su doprinijela sama poduzeća ili koji su izravno povezani s njihovim poslovanjem, proizvodima ili uslugama u okviru poslovnih odnosa**
 - Ako poduzeće **izaziva ili može izazvati** štetan učinak, trebalo bi **poduzeti potrebne korake kako bi se takav učinak zaustavio ili spriječio**
 - Ako poduzeće **doprinosi ili može doprinijeti** štetnom učinku, trebalo bi **poduzeti potrebne korake kako bi se takav doprinos zaustavio ili spriječio te upotrijebiti svoj utjecaj** kako bi se preostali učinci ublažili u najvećoj mogućoj mjeri. Smatra se da **utjecaj postoji** ako poduzeće ima sposobnost utjecati na promjenu štetne prakse subjekta odgovornog za štetu.

OECD Smjernice za dubinsku analizu

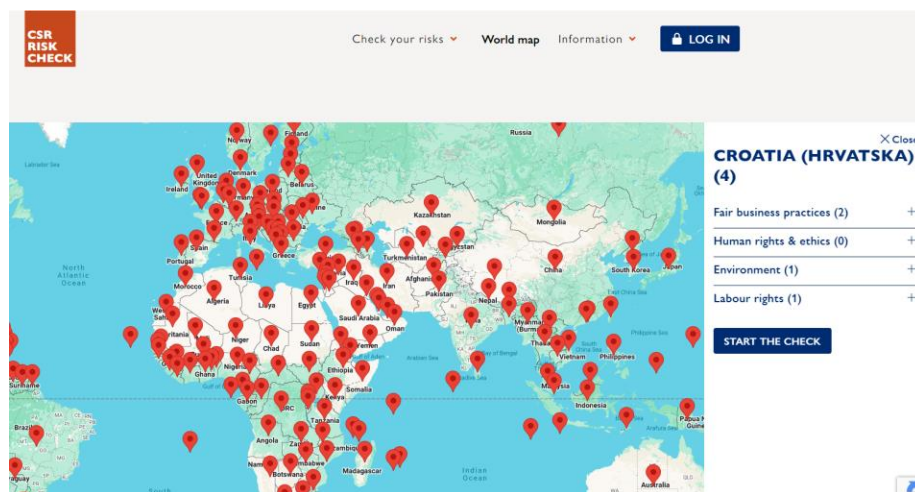
- Smjernice OECD-a za dubinsku analizu odgovornog poslovnog ponašanja pružaju **praktičnu podršku** poduzećima u provedbi OECD-ovih Smjernica za multinacionalna poduzeća za odgovorno poslovno ponašanje davanjem jasnih pojašnjenja njihovih preporuka za dubinsku analizu i srodnih odredbi.
- Kako bi promovirao učinkovito poštivanje Smjernica, OECD je razvio i **sektorske smjernice** koje pomažu poduzećima da identificiraju i adresiraju rizike za ljude, okoliš i društvo povezane s poslovanjem, proizvodima ili uslugama u određenim sektorima:
 - Odgovorno poslovno ponašanje u financijskom sektoru
 - Odgovorni lanci opskrbe mineralima
 - Značajan angažman dionika u ekstraktivnom sektoru
 - Odgovorni lanci opskrbe u sektoru odjeće i obuće
 - Odgovorni lanci opskrbe u poljoprivredi

TEMA	PRIMJERI ŠTETNIH UČINAKA
Ljudska prava	<p>prisilni rad diskriminacija plaća za jednak rad ili rad jednake vrijednosti rodno utemeljeno nasilje ili uznemiravanje, uključujući seksualno uznemiravanje sudjelovanje u odmazdi protiv civilnog društva i branitelja ljudskih prava koji dokumentiraju potencijalne i stvarne učinke na ljudska prava povezane s projektima, govore o njima ili na drugi način upozoravaju na njih</p>
Zapošljavanje i odnosi između poslodavca i radnika	<p>nepoštivanje prava radnika na osnivanje sindikata ili pridruživanje sindikatima ili predstavničkim organizacijama po vlastitom izboru i nepriznavanje sindikata i predstavničkih organizacija koje su sami izabrali u svrhu kolektivnog pregovaranja nesudjelovanje u konstruktivnim pregovorima s tim predstavnicima, samostalno ili preko udruga poslodavaca, radi postizanja dogovora o uvjetima rada dječji rad, uključujući najgore oblike dječjeg rada diskriminacija radnika pri zapošljavanju ili obavljanju zanimanja na osnovi rase, boje kože, spola, vjere, političkog mišljenja, nacionalnog ili društvenog podrijetla ili nekog drugog statusa izostanak zamjene opasnih stvari bezopasnima ili manje opasnima kad god je to moguće isplaćivanje plaća koje ne zadovoljavaju osnovne potrebe radnika i njihovih obitelji prijetnja premještanjem cijele poslovne jedinice ili jednog dijela kako bi se spriječilo radnike u osnivanju sindikata ili pridruživanju sindikatu</p>
Okoliš	<p>degradacija ekosustava uslijed degradacije tla, iscrpljivanja vodnih resursa i/ili uništavanja netaknutih šuma i biološke raznolikosti nesigurne razine bioloških, kemijskih ili fizikalnih opasnosti u proizvodima ili uslugama onečišćenje vode (primjerice ispuštanjem otpadnih voda bez obzira na odgovarajuću infrastrukturu otpadnih voda)</p>
Podmićivanje, traženje mita i iznuda	<p>podmićivanje javnih službenika u svrhu dodjeljivanja ugovora o javnoj nabavi podmićivanje javnih službenika u svrhu ishođenja povoljnog poreznog tretmana ili drugog povlaštenog tretmana ili pristupa povjerljivim informacijama podmićivanje javnih službenika u svrhu ishođenja odobrenja ili dozvola ili kako bi zanemarili ili izbjegli propise ili kontrole prodaja proizvoda vladinim agencijama po povišenoj cijeni kako bi se javnim službenicima osigurao udio u dobiti</p>

ŠTETAN UČINAK	PRIMJERI RAZMJERA	PRIMJERI OBUHVATA	PRIMJERI NEOTKLONJIVE NARAVI
Okoliš	razmjer učinka na ljudsko zdravlje razmjer promjena u sastavu vrsta intenzitet korištenja vode (% korištenja ukupno raspoloživih resursa) stupanj stvaranja otpada i kemikalija (u tonama; % stvaranja)	geografski doseg učinka broj pogođenih vrsta	stupanj do kojeg je moguća ili izvediva rehabilitacija prirodnog lokaliteta predviđeno trajanje otklanjanja učinka
Korupcija	novčani iznos mita gubitak života ili teška tjelesna ozljeda uzrokovani podmićivanjem kriminalna priroda mita razmjer učinka na tržišta, ljude, okoliš i društvo zbog odluka donesenih na temelju mita veličina dobiti stečene od mita	učestalost podmićivanja geografska rasprostranjenost podmićivanja broj i/ili razina službenika, zaposlenika ili posrednika koji sudjeluju u podmićivanju opseg aktivnosti povezanih s podmićivanjem broj prepoznatljivih skupina pogođenih odlukama donesenima na temelju podmićivanja	razmjer štete za društvo zbog gubitka javnih financijskih sredstava mjera u kojoj će aktivnosti poduzete i omogućene podmićivanjem imati neotklonjive štetne učinke
Rad	razmjer učinka na ljudsko zdravlje ili sigurnost je li prekršeno temeljno pravo na radu	broj pogođenih radnika/zaposlenika razmjer u kojem su učinci sistemski (primjerice za određeno geografsko područje, struku ili podsektor) u kojoj su mjeri neke skupine nerazmjerno pogođene učincima (primjerice manjine, žene itd.)	u kojoj se mjeri učinak može ispraviti (primjerice naknadom štete, vraćanjem u prethodno stanje itd.) može li se pogođenim radnicima vratiti pravo koje su prethodno uživali u kojoj će mjeri zastrašivanje radnika zbog osnivanja sindikata ili pridruživanja sindikatu radnicima zaista uskratiti pravo na zastupanj
Ljudska prava	stupanj povrede prava pristupa osnovnim životnim potrebama ili slobodama (primjerice na obrazovanje, sredstva za život itd.)	broj pogođenih osoba % prepoznatljivih skupina pogođenih osoba	u kojoj se mjeri učinak može ispraviti (primjerice naknadom štete ili povratom) može li se pogođenim osobama vratiti pravo koje su uživale

Country CSR Risk Checker

POŠTENE POSLOVNE PRAKSE (2)

- Oporezivanje (0)
- Korupcija (2)
 - *Transparency International, Corruption Perceptions Index 2023, 2024 (HR 50)*
 - *The Risk & Compliance Portal, Croatia Corruption Report, 2020*
- Narušavanje tržišta i konkurencija (0)

LJUDSKA PRAVA I ETIKA (0)

- Utjecaj vlade (0)
- Sukobi i sigurnost (0)
- Korištenje zemljišta i imovinska prava (0)
- Utjecaj na zajednicu (0)
- Dobrobit životinja (0)
- Interesi potrošača i sigurnost proizvoda (0)

OKOLIŠ (1)

- Bioraznolikost i krčenje šuma (0)
- Klima i energija (1)
 - *Institute for Economics & Peace, Ecological Threat Report: Analysing Ecological Threats, Resilience and Peace, 2022 (2023!)*
- Korištenje vode i dostupnost vode (0)
- Zagađenje zraka (0)
- Onečišćenje tla i (pod)zemnih voda (0)
- Okoliš i otpad (općenito) (0)

RADNIČKA PRAVA (1)

- Sloboda udruživanja (0)
- Radni uvjeti (ugovori, radno vrijeme) (0)
- Prisilni rad i trgovina ljudima (0)
- Dječji rad (0)
- Diskriminacija i rod (1)
 - *US Department of State, Country Reports on Human Rights Practices 2022, 2023*
- Plaće i naknade (0)
- Zdravlje i sigurnost na radu (0)

Teme za raspravu

- Rizik od "kozmetičke usklađenosti" - pristup dubinskoj analizi kao rutinskom zadatku umjesto pravom procesu
- Razlikovanje poslovnog rizika i rizika za nositelje prava (rightsholders)
- Mjerenje učinkovitosti:
 - usklađenost s propisima,
 - promjene u korporativnom ponašanju
 - postignuti ishodi
- Ograničenje fokusa na kvantitativne podatke - nedostatak dokaza o učinkovitosti mjera
- Oslanjanje na tradicionalne alate (vanjsko vrednovanje, certifikacije i ugovorne klauzule, *policing*) vs. partnerski pristup s dobavljačima, izgradnja kapaciteta i dijeljenje odgovornosti
- Važnost uključivanja dionika (stakeholders)

-
- RBCroatia.gov.hr
 - oeed-nkt@mingo.hr

Hvala!